

Паула Лайт

Опустошената земя

„Хубава си, моя горо
миришеш на младост.“

Това, което ни е карало да се чувстваме горди и щастливи хора, дори и в най-унизителните и мрачни робски времена, е красотата на нашата родна земя. Този възторг, опиянение и вяра в нетленността на хубостта ѝ, в това, че дори, когато телата ни станат на прах, а по костите ни свирят ветровете, ще остане нещо прекрасно и вечно, блика в самата ни същност. Той е вдъхновил всеки ред от пътеписите на такива наши творци като Вазов и Алеко, от прелестните поетични миниатюри на поети като Дебелянов, Пенчо Славейков и Кирил Христов. Дори в националния ни химн звънят думите „Мила Родино, ти си земен рай...“

Да, клетата наша земя, газена от византийски сандали, турски папуци, немски и руски ботуши е съумявала да омагьоса дори и насилниците и завоевателите си с дивната си природа и с тази патетична и нежна красота. Историята, с нейните превратности не може да погуби земята. Нашите ножове, ятагани, черешови топчета, бомби и куршуми приличат на леко драскане с нокът от палаво дете върху пясъците на пустинята Сахара. Гробовете ни са плитки и отровата от болката, кръвта и раните ни не могат да засегнат нейното сърце.

Дори безумието на социализма с неговата гръмка патетика и безотговорно провеждана политика на индустриализация успя да нанесе на родната шир само леки и повърхностни рани.

Като дете живях в град, през който протича река. Напъните на текстилната промишленост често боядисваха водите ѝ в различни цветове: зелено, жълто, синьо, подобно на водата в приказката за Златното момиче. Понякога се виждаха риби с обърнати коремчета, отровени и мъртви. Но само толкоз. Производството, което я замърсяваше умря, но реката е жива и водите ѝ все така гордо пътуват от извора към морето и се смеят звънливо на нашите човешки глупости. Природа е равно на вечност.

Но дали наистина и сега продължава да е така? За нашето самосъзнание гората е нещо свещено, исконно, синоним на красивата и мъдра родна земя.

„Който веднъж те погледне,
той вечно жалее,
че не може под твоите
сенки да изтлее.“

въздиша поетът.

Като малко момиче, прекарвах летата си при баба в едно селце в пазвите на Балкана. На север от шепата къщици на селото имаше

вековна дъбова гора, наричана Усойната. Дърветата бяха толкова огромни, че детската ми фигура едва стигаше до основата на стволовете им, а глезените ми потъваха в ланшната шума. Вдигнеш ли глава, виждах дантелата на върховете им, позлатени от слънцето, високо, високо горе, като в купола на катедрала. Чувах се тихи стъпки, подсвиркване, чуруликане и загадъчно шумолене. Гората ми пееше и говореше, а аз я слушах като омагьосана, защото беше древен и мъдър лес. Тези дървета сигурно са гледали нашествието на турските орди, а под сенките им почивала четата на Филип Тотьо, бродела някога под тази земя. Те познаваха всички превратности на времето. Всеки миг очаквах иззад някое дърво да се появи елен със златни копитца, да срещна самодива или да попадна на къщурката на Баба Яга, на нейните кокоши крака. Мирисът на леса беше и стар, и млад, и свеж, и тръпчив – мирис на растеж и гниене, на живот и смърт.

„Нека изсъхне онази ръчица, която повали здраво дърво в Усойната“ – проклинали някога пращадците ни и пазели и тачели гората с почит и възторг.

Дори при социализма не стигнаха до там, че да посегнат към вечното с мръсни ръце. Гората преживя и пролетарската власт, и ТКЗС – тата и индустриализацията. Тя бдеше над нас и спокойна и невъзмутима, отвъд ограниченията на времето, чакаше промените.

Като дванадесетгодишна хлапачка надрасках несръчно с тъпото си джобно ножче сърце, пронизано със стрела и написах $P + G = L$ върху стъблото на едно дърво.

„Не биваше да правиш това, дъще“ – укори ме баща ми. – „Дървото го боли и плаче със сълзи от смола. Знаеш ли колко малки момичета са станали баби, докато това дърво си е стояло тук, велико и неизменно. Ти ще си вече с побелели коси, мен няма да ме има, този твой Г. ще стане кисел и червендалест старчък с голямо шкембе, а това дърво още ще шумоли от вятъра и ще пее на млади и стари.“

Стана ми толкова гузно и криво, че се разплаках, а през нощта сънувах как от грапавата кора на дъба тече струйка алена кръв, а клоните се протягат като ръце за помощ. Никога повече не сторих зло на дърво.

Десетилетия след този ден, вече зряла и мъдра жена, си отидох на село, за да побродя по старите пътеки на своето детство. Ужасено видях грозен плешив хълм на север, покрит с дънерите на отсечени дървета. Приличаше на злокобна пустош. В далечината още виеха триони и удряха чукове. Чух тихо стенание. Някой плачеше... Гората ли? Не исках да повярвам на очите си и хукнах като полудяла по пътеката към

Усойната. Навсякъде разруха и смърт. Навсякъде голота. Тук-там, овъглени или нарязани дървета. По земята отчаяно се гърчеха пресечените корени като ръчици на деца, погребани живи. Сред целия погром се стелеха пластмасови опаковки, ръждясали консервни кутии, употребявани презервативи и парчета тоалетна хартия. Чух дрезгава кашлица и тръгнах към звука. Насреща ми стоеше стар циганин по потник, непран с месеци, и се хилеше:

– 'Кво прайш тук, булка? Ша та уплаши някоя мечка! – рече и оголи в усмивка беззъбата си уста.

– Кой ви разреши да пипате гората? – попитах прегракнало.

– А, имаме си документ и 'сичко е наред. То и вашият кмет си подмаза филийката. Таз сеч, жено, е санитарна, 'щото дърветата са болни.

Погледнах го втренчено сякаш не знаех на кой свят се намирам и кой е полудял – човекът или аз.

– 'Що ма гледаш тъй ма? – ядоса се накрая старецът. – Да не си паднала от небето? Само тук ли се сече гора? Я виж кво става в Пиринско. Женски шуротии! – махна ядосано с ръка, когато видя, че плача.

– Чичо, не ти ли е жал? Векове са й трябвали на тази гора – прошепнах.

– Ех, и да ми е жал, все тая. Такваз ни е управляята. Ако не аз, друг ша дойде да сече. А работа няма и внуците ми са гладни.

Замълчах. Наистина беше виновен не тоя нещастен и простоват човечец.

Колко екологични програми размахваме? Колко гърла храним в министерството, за да опазваме околната среда? Колко халтурници и некадърни чиновници пишат доклади как природата цъфти и процъфтява?!

Също махнах уморено с ръка и си тръгнах като болна. Стигнах до долчинката, където бях драскала по дървесната кора на един дъб и бях сънувала кървавите му сълзи. Коленичих, за да се простя с мъртвата гора и тихо се извиних на птиците и животните от името на това жестоко чудовище – човека. Благодарих на Бога, че татко е мъртъв и не може да види това.

Тази история, драги ми сънародници, съвсем не е изолиран случай. Цялата ни земя пищи и стене от масовата сеч! Не останаха дървета за убиване.

Земята ни все повече заприличва на Мордор от „Властелинът на пръстените“ или на Царството на злото в „Братството на талисмана“. Колко хубости погубихме? Колко гори изсякохме? Колко умишлени палежи причинихме, за да оправдаем сечта?

На какво превърнахме и морския си бряг? Прилича на строителна площадка от времето на социалистическото бригадирско строителство. Трясък, тухли и прах! А водата? Мръсна тиня с петрол и отпадъци. Къде са чайките? Как се чувства рибата? И, ако държите да съм по-прагматична, докога ще ги има и туристите?

Дивечът се обстрелва за кефа на чужденците и приемниците на Кубадински. Изчезват видове птици, костенурки, редки билки. Изчезват гъби и горски плодове.

Приличаме на безогледни и лакоми паразити, които ще убият приемника си, а после сами ще погинат от глад.

Градовете ни са се превърнали в сметища. Няма парк, в който да не се стеле килим от фасове и да не се веят на вятъра пластмасови опаковки. Знаете ли, че пластмасата не се разлага, поне за период, който можем да обхванем през живота си? Както сме я подкарвали, внуците на нашите внуци трябва да стъпват на кокили, за да се движат из градските улици, без да се удавят в камарите боклук.

Земята е добра и търпелива и още чака да поумнеем. Търпи болки и погром, унижения и разруха, но още се надява на чудо.

Ако не сте ходили в ботаническите градини на Ливърпул, идете на всяка цена. След поредицата от кътчета и лехи с прекрасни растения, е отделен кът за един малък макет. Той представя картина на това, което би станало с човечеството, ако не се освести. Смет и отпадъци, натрошени камъни, никакви растения и зеленина и хора, подобни на скелети, които бродят сред руините, отчаяни и гладни.

Това ли искаме за децата на нашите деца?! Нима сме се родили на тази земя, за да станем нейни убийци?

Миналото лято пътува до Пловдив. От двете страни на пътя се мяркаха километри и километри опожарена и изпепелена земя. Черна и страшна. Без зеленина, без живот, без надежди. Приличаше на пътешествие през ада.

Ако все още имате разум и сърца, вижте нашата разплакана майка! Тя протяга ръце от прекършени клони, гледа ни през мъртви треви и листа и се моли. Моли се за живота на всяко дръвче, на всяка тревица, всяка птичка и насекомо. За нея няма малки и големи. Няма важен и незначителен живот. Всички сме нейни деца.

Със силата на майчината любов, тя все още чака търпеливо да настъпи промяна в съвестта и делата ни. Но и нейното търпение не е безгранично. Всеки миг може да разтърси снага и да отхвърли жалките си мъчители.

Поклонете се и искайте прошка, защото обругахме и обругаваме хубостта на Родината!

КРАЙ

© 2008 Паула Лайт

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/9058>]